

N:o 31.

Ank. till Riksd. kansli den 14 mars 1893, kl. 12 midd.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående anvisande af medel till odlingslånefonden. (R. A.)

Med anledning af en utaf Kongl. Maj:t gjord framställning beslöt Riksdagen år 1883, att en särskild fond skulle bildas med ändamål att genom lån understödja odling af sankar marker, samt anvisade medel der till för tiden från och med år 1884 till och med år 1888, hvarefter Riksdagen sistnämnda år för ytterligare fem år anvisade medel till fonden samt beslöt i sådant afseende, med bifall till hvad Kongl. Maj:t i proposition derutinnan föreslagit, att till nämnda fond finge under hvarje af åren 1889—1893 ej mindre ingå de till statskontoret inflytande annuiteter å odlingslån än afven af riksgäldskontoret, i mån af behof och uppå requisition af Kongl. Maj:t, öfverlemnas medel till så stort belopp, som jemte de till fonden ingående annuiteter kunde erfordras till fyllande af högst en million kronor årligen; att riksgäldskontoret skulle af fonden erhålla godtgörelse för den ränteutgift, som, genom berörda medels öfverlemnande till fonden, för riksgäldskontoret förorsakades; samt att fullmäktige i riksgäldskontoret skulle ega att, för beredande af den tillgång till de riksgäldskontoret åliggande försträckningar till ifrågavarande fond, som kunde erfordras utöfver hvad enligt särskilda beslut kunda blifva för sådant ändamål till riksgäldskontoret öfverlemnadt, i mån af behof försälja obligationer

i svenskt mynt, uppsägbara från långgifvarens sida, men ställda att återbetalas viss kortare tid efter af riksgäldskontoret verkställd uppsägning, med rätt tillika för fullmäktige att bestämma dessa obligationers valörer, räntefot och uppsägningstid.

I proposition af den 24 sistlidne februari har Kongl. Maj:t nu, under åberopande af ett propositionen bifogadt utdrag af protokollet öfver civilärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen:

att till odlingslånefonden må under hvarje af åren 1894—1898 ej mindre ingå de till statskontoret inflytande annuiteter å odlingslån, än afven af riksgäldskontoret, i mån af behof och uppå requisition af Kongl. Maj:t, öfverlemnas medel till så stort belopp, som jemte de till fonden ingående annuiteter kan erfordras till fyllande af högst en million kronor årligen;

att riksgäldskontoret skall af fonden erhålla godtgörelse för den ränteutgift, som, genom berörda medels öfverlemnande till fonden, för riksgäldskontoret förorsakas;

att fullmäktige i riksgäldskontoret må bemyndigas att, för beredande af den tillgång till de riksgäldskontoret åliggande försträckningar till ifrågavarande fond, som kan erfordras utöfver hvad enligt särskilda beslut må blifva för sådant ändamål till riksgäldskontoret öfverlemnadt, i mån af behof försälja obligationer i svenskt mynt, uppsägbara från långgifvarens sida, men ställda att återbetalas viss kortare tid efter af riksgäldskontoret verkställd uppsägning, med rätt tillika för fullmäktige att bestämma dessa obligationers valörer, räntefot och uppsägningstid; samt

att de vilkor och bestämmelser, som för närvarande gälla för lån från ifrågavarande fond, fortfarande må blifva gällande.

De sålunda omförmälda bestämmelserna återfinnas i kongl. kungörelsen angående vilkoren för lån från odlingslånefonden den 27 april 1888, intagen i svensk författningssamling för samma år n:o 20.

Af det åberopade statsrådsprotokollet inhemtas, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt landtbruksstyrelsen i underdånig skrifvelse den 9 december nästlidet år hemställt, att Kongl. Maj:t tacktes hos innevarande års Riksdag föreslå, att Riksdagen, med fastställande för fem år eller för åren 1894—1898 af odlingslånefondens årliga belopp till en million kronor, ville anvisa de för fonden erforderliga medel på sätt vid 1888 års riksdag egde rum, i sammanhang hvarmed styrelserna gjort framställning om visst tillägg till de för lån från ifrågavarande fond gällande vilkor.

Styrelserna hafva uti förenämnda skrifvelse erinrat, att från ifrågavarande fond låneunderstöd beviljats till nedannämnda belopp under följande år, nemligen

år 1884	kr. 115,400: —
» 1885	» 916,300: —
» 1886	» 895,930: —
» 1887	» 931,180: —
» 1888	» 726,200: —
» 1889	» 612,500: —
» 1890	» 322,560: —
» 1891	» 679,900: —

fördelade på 196 företag och hvarigenom odling och jordförbättring vunnits för 40,123,68 hektar mark.

Ehuru under de senare åren fondens hela summa ej tagits i anspråk, hafva styrelserna likväl ansett anledning icke förefinnas att för kommande femårsperiod föreslå nedsättning uti det hittills varande årsbeloppet, helst det icke vore fråga om en statsutgift utan endast om beredande af medel för understöd i form af lån, för hvilka staten åtnjöte ränta.

I sitt utlåtande har statskontoret — jemte meddelande af den upplysning, att under åren 1885—1892 från statskontoret utanordnats lån till belopp af sammanlagdt 4,364,998 kronor, att influtna annuiteter under samma tid uppgått till 1,494,693 kronor 26 öre, samt att fondens skuld till riksgäldskontoret vid 1892 års slut uppgick till 3,138,492 kronor 37 öre — anført att, såvidt sådant kunde låta sig på förhand beräkna, de till statskontoret inflytande annuiteter skulle i runda tal uppgå:

för år 1894	till kr. 350,470: —
» » 1895	» » 379,130: —
» » 1896	» » 418,620: —
» » 1897	» » 612,650: —
» » 1898	» » 616,150: —

och då det belopp af 1,000,000 kronor för år, som, inberäknadt de till statskontoret inflytande annuiteter å odlingslån, hittills af Riksdagen stälts till Kongl. Maj:ts förfogande för att tillgodose behovet af lån utaf ifrågasvarande slag, visat sig vara fullt tillräckligt, funne statskontoret icke anledning till erinran mot hvad styrelserna föreslagit om anvisande af enahanda belopp för nästkommande femårsperiod.

Fullmäktige i riksgäldskontoret hafva ur riksgäldskontorets synpunkt icke haft något att erinra deremot, att äfven under nästkommande femårsperiod från riksgäldskontoret till statskontoret öfverlemnades det belopp, som för hvarje år erfordrades till fyllande af odlingslånefondens behof, på derfor nu bestämda vilkor.

För egen del har statsrådet och chefen för civildepartementet anført följande.

De skäl, som föranledde bildandet af ifrågavarande fond, torde fortfarande böra tillerkännas full giltighet, då i betraktande toges, å ena sidan, att, enligt hvad i statsrådsprotokollet för den 6 mars 1883 omförmäldes, till odling användbara moss- och myrmarker inom landet uppginge till 5 å 6 millioner tunnland, motsvarande omkring 2½ å 3 millioner hektar och, å den andra, att, enligt hvad väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt landtbruksstyrelsen uppgifvit, genom de 196 företag, för hvilka låneunderstöd från fonden till 1891 års slut beviljats, odling och jordförbättring vunnits till en areal af endast 40,123,68 hektar.

Vid sådant förhållande ansåge departementschefen, ehuru fondens årliga belopp icke under något år till fullo tagits i anspråk, i hvilket afseende departementschefen ansåge sig böra till hvad styrelserna derom anfört lägga, att under år 1892 från fonden anvisades lån till belopp af 713,300 kronor, skäl icke förefinnas att nu ifrågasätta någon nedsättning i det belopp, som hittills årligen varit till fonden anvisadt; och ansåge sig departementschefen sålunda böra tillstyrka bifall till styrelsernas framställning om aflåtande af proposition till Riksdagen angående anvisande af medel till fonden för ytterligare fem år med en million kronor årligen.

I afseende å vilkoren för lån från ifrågavarande fond hade väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och landtbruksstyrelsen uti sin ofvanberörda skrifvelse fäst uppmärksamheten derpå, att vid de fall, då ett vattenaflednings- och afdikningsföretag kunnat utföras för lägre än de beräknade kostnaderna, låntagaren, enligt nu gällande vilkor för lån från fonden, icke kunnat förvägras att lyfta hela lånet.

Då detta förhållande, äfven om de öfverskjutande medlen afsattes för arbetenas framtida underhåll, icke syntes styrelserna öfverensstämmande med de grundsatser, som gjort sig gällande vid bestämmande af vilkoren för lån ur nämnda fond, i hvilket afseende styrelserna åberopat hänsynen till inteckningshafvares säkerhet, hade styrelserna, som ansett att det vore en följdriktig, ehuru hittills icke bestämdt uttryckt föreskrift, att låntagare icke finge uppbära mera af ett odlingslån än som motsvarade de å afdiknings- och vattenafledningsarbetena nedlagda kostnaderna, hemställt, att bland de för åtnjutande af lån från odlingslånefonden föreskrifna vilkoren måtte intagas bestämmelse derom, att den, som mot åtnjutande af statslån åtog sig ett odlingsföretag, skulle, för den händelse den verkliga kostnaden understeg den beräknade, icke ega rättighet att utbekomma mera af det innestående lånet, än att hela den summa, som af odlingslånet lyftes, uppginge till det å afdiknings- och vattenafledningsarbetena nedlagda beloppet, samt för den skull förbinda sig att vid ansökning om vattenaflednings-

och afdikningsarbetets godkännande foga till rigtigheten bestyrkt utdrag ur de räkenskaper, hvilka skulle föras öfver företaget.

I fråga härom hade statskontoret erinrat, att Kongl. Maj:t i sin till 1883 års riksdag aflåtna proposition angående odlingslånefondens bildande bland allmänna lånevilkor föreslagit, att, derest det, sedan lånesumman blifvit af Kongl. Maj:t bestämd, skulle befinnas, att den verkliga kostnaden för arbetets utförande understigit den beräknade, det skulle, der Kongl. Maj:t icke funne undantag böra ega rum, iakttagas, att det beviljade lånet minskades med så stor del af besparingen, som lånet utgjort af den beräknade kostnadssumman, och att förty räkenskaperna borde af vederbörande intressenter i företaget föras på sådant sätt, att den verkliga kostnaden för företaget måtte kunna säkert uppskattas; men att detta förslag till stadgande, som hemtats från de af Riksdagen bestämda villkoren för sådana arbeten, som understöddes med anslag utan återbetalningsskyldighet, vid ärendets behandling i Riksdagen icke bifallits, och att såsom skäl därför anförts: att det här vore fråga om *lån*, hvilkas belopp det skulle bero af Kongl. Maj:t att, efter föregången pröfning och med hänsyn tagen till i hvarje särskildt fall för handen varande förhållanden, bestämma; att vid åtskilliga företag, i hvilka en mängd, ofta med eget arbete bidragande, delegare ingått, skyldigheten att föra räkenskaper knappast skulle kunna noggrant fullgöras utan besvär och kostnader, som ej stode i förhållande till den ringa och ovissa fördelen för staten af sådana räkenskapers befintlighet; och att det i allt fall vid sådana af bolag eller dylika föreningar åvägabragta företag, der räkenskaper vore behöfliga, stode Kongl. Maj:t fritt att på grund af redan gällande bestämmelser anbefalla sådana räkenskapers förande.

Med anledning af hvad sålunda förekommit och då de skäl, som föranledde berörda stadgandes uteslutande från de *allmänna* lånevilkoren, syntes ega samma giltighet nu som då, hade statskontoret ansett sig icke böra biträda styrelsernas hemställan i denna del, hvadan statskontoret, då dess erfarenhet icke ådagalagt behofvet af ändring i eller tillägg till nu gällande lånevilkor och bestämmelser, hemställt, att desamma måtte fortfarande lända till efterrättelse.

Lika med statskontoret ansåge icke heller departementschefen sig böra biträda väg- och vattenbyggnadsstyrelsens samt landtbruksstyrelsens ifrågasvarande förslag; och då hvarken dessa styrelser eller de i ärendet hörda myndigheter i öfrigt ifrågasatt någon förändring i de nu gällande villkoren för lån från fonden, tillstyrkte departementschefen alltså, att Kongl. Maj:t behagade föreslå Riksdagen, att de vilkor och bestämmelser, som för närvarande gälde för lån från ifrågasvarande fond, fortfarande måtte blifva gällande.

Utskottet, som icke funnit något att erinra mot hvad Kongl. Maj:t i ofvanberörda proposition föreslagit, hemställer,

att Kongl. Maj:ts ifrågavarande proposition må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 14 mars 1893.

På statsutskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.
